

Strokovna izhodišča za načrtovanje vzgojno izobraževalnega dela v vrtcu

Nives Zore, prof. pedagogike

Seminar: Uvajanje strokovnih delavcev pripravnikov

v pedagoško delo v VVZ

ZRSŠ, Ljubljana, 26.1.2009

Razlogi za načrtovanje

- Zakonske osnove.
- Strokovna utemeljitev in zagotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela.
- Strokovna in osebna rast strokovnih delavcev.

Zakonske osnove

Zakon o vrtcih (ZVrt), UL, št.12/1996

Uradni list RS št. 25/2008

41. člen: obveznost vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja

Delovna obveznost **vzgojitelja** obsega **pripravo na vzgojno delo, načrtovanje in izvajanje vzgojnega dela, delo s starši ter sodelovanje pri organizaciji življenja in dela v vrtcu.**

Delovna obveznost **pomočnika vzgojitelja** obsega **sodelovanje z vzgojiteljem pri načrtovanju, izvajanju in pripravi vzgojnega dela v oddelku ter opravljanje drugih nalog, povezanih z dejavnostjo vrtca.**

Pravilnik o dokumentaciji v vrtcu

Uradni list RS, št. 41/1997

4. člen: Dokumentacija o delu oddelkov v vrtcu

Podatki o oddelku in o delu v oddelku se vpisujejo v:

1. imenik otrok vključenih v vrtec, v katerem so podatki o njihovi prisotnosti,
2. **dnevnik dela** v katerega se vpisujejo podatki o poteku življenja in dela v oddelku za vsak oddelek in za vsako šolsko leto.

8. člen

Dokumentacijo, ki jo določa ta pravilnik se vodi na predpisanih obrazcih.

Obrazca iz 4. člena in obrazca iz druge in tretje alineje 5. člena tega pravilnika predpiše minister (2. osebna mapa otroka, ki mu je nudeno svetovanje oziroma pomoč, 3. osebni list otroka s posebnimi potrebami) , druge obrazce pa določijo vrtci sami.

Pravilnik o dokumentaciji v vrtcu

Uradni list RS, št. 41/1997

6. člen: Dokumentacija o delu strokovnih delavcev

Strokovni delavci vrtca (**vzgojitelji**, svetovalni delavci, organizatorji prehrane, organizatorji zdravstveno-higienskega režima in **drugi strokovni delavci**) vodijo naslednjo dokumentacijo o svojem strokovnem delu:

- letni načrt dela, ki je v skladu s programom za predšolske otroke in letnim delovnim načrtom vrtca, končno evalvacijo oziroma poročilo o uresničevanju letnega načrta dela.
- Poleg dokumentacije iz prejšnjega odstavka vodijo vzgojitelji tudi vsebinsko pripravo za določeno časovno obdobje v skladu s programom za predšolske otroke. Časovno obdobje je usklajeno z izbrano temo (vsebino) in značilnostmi otrok v oddelku.

Kurikulum za vrtce

Načelo razvojno procesnega pristopa

- v ospredju je **otrokov splošni razvoj** in v tem temeljnem okviru usvajanje znanj posameznih ved
- cilj posamezne vede je **pridobivanje** osnovnih **izkušenj, znanj**
- **cilj učenja** v predšolski dobi je sam **proces učenja**, spodbujanje otrokovih lastnih strategij dojetanja, izražanja, razmišljanja

Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti verbalizacije.....

- zagotavljanje udobnega in za učenje spodbudnega okolja
- razvijanje občutljivosti in zavesti o problemih
- uporaba različnih strategij in pripomočkov pri iskanju odgovorov
- spodbujanje otrok k verbalizaciji in drugim načinom izražanja
- raba jezika v različnih funkcijah

Ravni načrtovanja

- Letni delovni načrt vrtca.
- Letni načrt dela oddelka (LND).
- Vsebinske priprave za določeno časovno obdobje.

Delavnica 1: Letni načrt dela

A.

V skupini se pogovorite o naslednjih vprašanjih in zapišite skupne ugotovitve.

1. Kako pripravljate letni načrt dela (kdaj, kako, s kom sodelujete ?)

.....
.....
.....

2. Kako ga uporabljate?

.....
.....
.....

B

1. Vsaka zase napiše, katere elemente vsebuje njen LND.
2. V skupini določite elemente, ki naj jih vsebuje LND oddelka.

Elementi LND oddelka - predlog

1. Predstavitev oddelka
2. Vizija oddelka
3. Prednostni cilji
4. Prostor
5. Dnevna rutina
6. Dejavnosti v oddelku
 - praznovanja in prireditve
 - dodatne in obogatitvene dejavnosti
 - okvirni vsebinski načrt VID
7. Sodelovanje s starši
8. Sodelovanje na ravni vrtca:
 - med oddelki,
 - v timu,
 - spletna stran,
 - načrtovanje v aktivih...
 - itd.
9. Sodelovanje z okoljem
10. Izobraževanje
11. Evalvacija

Letni načrt dela oddelka – LND

Priporočila za “vsebino izhodišča”

- Kratka analiza dogajanja v preteklem šolskem letu v oddelkih, ki niso oblikovani na novo.
- Opis značilnosti oddelka (otroci, starši, strokovni delavki).
- Analiza uvajalnega obdobja (Poglavje “Uvajalno obdobje – analiza” predstavlja evalvacijo tega obdobja in smiselno izhodišče za delo v prihodnjem obdobju).
- Predlogi, pobude, ideje, želje staršev, ki so jih izrazili na prvem roditeljskem sestanku in so bili sprejeti s konsenzom.
- Projekti (prednostne naloge) na ravni vrtca.
- Poenotiti elemente LND na ravni vrtca (v vseh oddelkih vrtca) - enaka vsebina naj bo vključena pod enak naslov.
- Pravilno opredeliti obogatitvene in dodatne dejavnosti.
- Zmanjšati število elementov LND oddelka.
- Več pozornosti nameniti rabi ustreznih strokovnih pojmov.
- V LND vključiti poglavje “Izhodišče”.

Letni načrt dela oddelka

Faze v pripravi LND

1. faza - razmislek o značilnostih oddelka, vrtca in okolja
2. faza - priprava okvirnega načrta
3. faza - evalvacija

1. faza v pripravi LND

Razmislek o značilnostih oddelka

otroci – dinamika med otroki, individualne značilnosti otrok, skupinske značilnosti...

starši – poklici staršev, kultura družin, želje in predlogi staršev, dogovori s starši, sodelovanje

strokovni delavci – tandem (posebni interesi....)

Razmislek o značilnostih vrtca

- **vrtec** – igralnica in drugi prostori
- **okolje** – zanimivi objekti in naravne značilnosti v okolju
- **strokovne delavke in delavci** – sodelovanje med oddelki na organizacijski in vsebinski ravni

2. faza v pripravi LND

Okvirni načrt dela

- opredelitev prednostnih ciljev in načel ter vsebin
- upoštevanje prednostnih ciljev in načel pri vseh elementih kurikula

3. faza v pripravi LND

Evalvacija

- način evalvacije
- časovni intervali
- udeleženci pri evalvaciji

Vsebinske priprave za določeno časovno obdobje

(teoretična izhodišča)

Načrtovanje je izbira z namenom -
ko izbiramo, imamo v mislih določen cilj ali
namen, ki se odraža v izbiri.

Načrtujemo na osnovi

- Na osnovi teorije in prakse o tem, kako se majhni otroci razvijajo in učijo.
- Na osnovi upoštevanja individualnih potreb in interesov otrok v skupini.
- Na osnovi ciljev programa.
- Na osnovi evalvacije in refleksije dela.

Vloga otroka - vloga odraslega

Otrok - aktiven ustvarjalec lastnega učenja

- raziskuje, odkriva, primerja, preizkuša, poizkuša, se čudi
- išče vire, išče sredstva, išče informacije
- predvideva, presoja, sklepa
- načrtuje, predlaga, se dogovarja
- razlaga, pripoveduje, nariše, dramatizira, oblikuje, sestavi, zgradi, zapoje, zapleše
- vrednoti svoje učenje, znanje, svoj napredek

notranje motiviran, radoveden, zatopljen v dejavnost

- daje ideje, daje pobude
- upošteva vidike, ideje, razlage drugih
- se strinja, se ne strinja, sprašuje, dokazuje, se pogaja
- sprejema izzive, išče izzive
- vztraja
- odraslega prosi za nasvet, za pomoč, če jo potrebuje
- vrstnika prosi za nasvet, za pomoč, če jo potrebuje

samozavesten, vztrajen, sodelovalen

Vpletenost otroka - dejavnik in kazalec učinkovitega učenja

Vpletenost otroka v dejavnost lahko prepoznamo po otrokovi zbranosti in vztrajnosti. Vpleten otrok je očaran in je popolnoma vpleten v dejavnost, čas za otroka hitro beži.

Ključni elementi aktivnega učenja:

- neposredna aktivnost z objekti,
- refleksija aktivnosti,
- notranja motivacija in domiselnost,
- proizvodnje in reševanje problemov.

Vpletenost odraslega

Delati z otrokom v procesu vzgoje in učenja je naporno in zahtevno delo – pomeni posvetiti otroku čas, pozornost in brezpogojno naklonjenost. Skušamo razumeti otrokove strategije učenja.

Otroku pomagamo, da bo ohranil notranjo motivacijo in razvil kompetence za avtonomno ravnanje.
Organiziramo pogoje za otrokovo učenje z odkrivanjem, preizkušanjem v sodelovanju z vrstniki in odraslimi.

Pozorno spremljamo njegovo igro, učenje in vedenje ter ga spodbujamo z resnimi, objektivnimi komentarji.
Upoštevamo otrokove predhodne izkušnje in znanje.

Vsebinske priprave za določeno časovno
obdobje
(priporočila)

Delavnica 2: Vsebinske priprave

Namen: Razmislek o vprašanjih in dilemah, ki se pojavljajo v zvezi z načrtovanjem.

NAVODILO:

V skupinah se pogovorite o najpogostejših **vprašanjih in dilemah**, ki se vam porajajo pri načrtovanju vsebinskih priprav.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Napišite tudi, kaj vam pri načrtovanju vsebinskih priprav **ne predstavlja težave?**

.....
.....
.....
.....
.....

Načrtovanje didaktičnih enot

→ samostojna didaktična enota

→ del širše didaktične enote – dnevna skica

Didaktična enota

- učna enota (posamezna dejavnost...)
- tematski sklop
- projekt

Načrtovanje učne enote

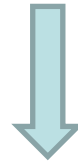
- Učna enota je vsebinsko in časovno zaokrožena vzgojno izobraževalna enota – za eno usmerjeno dejavnost in za krajše časovno obdobje.
- Vsi elementi so vnaprej določeni (tema, motivacija, cilji, oblike, metode, sredstva, evalvacija).
- Načrtovanje temelji na specialnih metodikah.

Načrtovanje tematskega sklopa in projekta

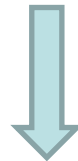
Nabor **idej**, misli, vprašanj, vsebin,

izoblikovanje **namena** (ureditev idej, misli, vprašanj in vsebin v področja dejavnosti),

določitev **ciljev**,

izbira **dejavnosti**.

Elementi samostojne didaktične enote

(tema, projekt, učna enota)

1. izhodišče
2. tema/naslov
3. okvirna časovna opredelitev
4. področje dejavnosti
 - možne povezave z drugimi področji
5. globalni cilji
6. cilji
7. primeri dejavnosti
8. evalvacija in refleksija

Značilnosti kakovostne pisne priprave

- vsebinska enotnost (smiselna, logična povezanost med vsemi elementi priprave)
- preglednost zapisa
- ekonomičnost zapisa

Najpogostejša vprašanja, ki se pojavljajo v zvezi z vsebinskimi pripravami zadevajo:

- izbira in zapisovanje ciljev
- vsebina teme ali projekta
- vrsta in število dejavnosti
- izbira načel
- izbira področja oz področij dejavnosti

Cilji

Cilje določimo:

- Glede na razvojne značilnosti otrok v določenem starostnem obdobju.
- Glede na značilnosti posameznih otrok.
- Glede na veščin in znanja, ki jih želimo spodbujati, podpirati in razvijati.

Izbira ciljev pri načrtovanju didaktične enote

1. Pred izbiro ciljev je potrebno razmisliti, kaj želimo z didaktično enoto doseči, uresničiti. Odgovorimo si na vprašanja, kot so:
 - Ali lahko povežemo novo temo s tem, kar smo že delali oz. s preteklimi izkušnjami, znanjem, veščinami otrok?
 - Katere kompetence želimo pri otrocih razvijati?
 - Kaj bodo otroci novega izvedeli? Katera znanja bodo pridobili?
 - Katere veščine bodo razvijali?
 - Katere vrednote bodo spoznavali, utrjevali in pridobivali?
2. Na osnovi tega razmisleka izberemo globalne cilje in cilje iz ustreznih področij dejavnosti.
3. Cilje je potrebno napisati na začetku teme oz. dejavnosti.
4. Za vsako didaktično enoto je potrebno zapisati posamezne globalne cilje in cilje iz Kurikula samo enkrat, ne glede na časovni obseg didaktične enote.

Izbira ciljev pri načrtovanju didaktične enote (nadaljevanje)

Konkretne cilje lahko napiše vzgojiteljica sama:

Primer 1:

“Otrok spozna, kaj vsebuje naslov na poštni pošiljki, da naslovnik dobi pošiljko (ime in priimek, ulica, hišna številka, kraj in država).”

Opredelevitev konkretnega cilja pa ne pomeni, da bi ga morali vsi otroci v celoti doseči. Dovolj bo, če bodo nekateri otroci res poznali vse elemente naslova, drugi pa samo nekatere. Vsi pa naj bi vedeli, da mora biti na pošiljki naslov tistega, komur pošiljamo, in da mora biti naslov natančno napisan.

Izbira ciljev pri načrtovanju didaktične enote (nadaljevanje)

Konkretni cilji

Primer 2: “Otroci spoznajo plovnost predmetov”

Otroci spoznajo, da so nekateri predmeti plovni, drugi pa ne. Ni bistvo, kateri predmeti potonejo. Nekateri otroci si bodo tudi to zapomnili, nekateri otroci pa bodo na osnovi presoje to že predvidevali.

Izbira ciljev pri načrtovanju didaktične enote (nadaljevanje)

Dodani cilji

Če se med izvajanjem didaktične enote pokaže potreba po dodatnih ciljih in dejavnostih, to pojasnimo ter cilje in ustrezne dejavnosti napišemo v evalvaciji.

Neupoštevani cilji

Prav tako v evalvaciji pojasnimo, če določeni cilji niso bili realizirani, zakaj se je to zgodilo.

Vsebina

Vsebino opredelimo na osnovi:

- interesi in želje otrok
- dogodek, pojav, situacija
- lastna želja, nagnjenje, interes vzgojiteljice

Primeri dejavnosti

- Pri razmisleku o dejavnostih, ki jih bomo ponudili otrokom, nas vodijo enaka vprašanja kot pri izbiri ciljev.
- Za izbrano dejavnost je treba vedeti, s katerim ciljem je povezana. Kadar se dejavnost pojavi nenačrtovano, izhajajoč iz situacije, vzgojiteljica razmisli, k uresničevanju katerega cilja je ta dejavnost prispevala.

Razmislek ni potreben, niti ni možen za vse dejavnosti, ki se zgodijo, pač pa za tiste, ki se pojavijo znotraj načrtovane teme ali pa iz spontanosti dejavnosti preidejo v vodene in so lahko izhodišče za novo temo ali projekt.

- Posamezni cilji se lahko uresničujejo z vrsto različnih dejavnosti, tudi iz različnih področij dejavnosti.

Vsebinske priprave - priporočila

1. Bolj odprto, prožno in vsebinsko konsistentno načrtovanje:

- cilje in dejavnosti uskladiti s temo, ki je načrtovana za daljše časovno obdobje;
- opredeliti cilje po področjih dejavnosti za ves teden;
- predvideti dejavnosti za ves teden glede na izbrane cilje;
- izbrati določene dejavnosti iz predvidenih in zapisati samo za ponedeljek;
- v dnevni analizi na kratko zapisati, katere dejavnosti so potekale in analizirati potek ter glede na to predvideti dejavnosti za naslednji dan;
- ob koncu tedna v analizi že nakazati cilje in dejavnosti za prihodnji teden.

2. Poglobljeno obravnavanje posameznih vsebin.

Najpomembnejša načela pri načrtovanju

- načelo enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki in načelo multikulturalizma
- načelo omogočanja izbire in drugačnosti
- načelo uravnoveženosti
- načelo razvojno procesnega pristopa
- načelo aktivnega učenja

Refleksija in evalvacija

Razlaga pojmov

Analiza – razčlenjevanje, pregled

Refleksija – premišljevanje, razglabljanje

Evalvacija – ocenjevanje, vrednotenje

(Slovar slovenskega knjižnega jezika)

Evalvacija vključuje

- spremljanje učenja in napredka otrok v skupini (kako so se otroci učili in kaj so se naučili),
- kritično analizo vzgojiteljskih lastnih postopkov,
- preverjanje realizacije ciljev - usklajenost načrta z izvedbo,
- oceno doseženih rezultatov – vrednotenje,
- izhodišče za nadaljnje delo.

Vsebina evalvacije

- Temelji na procesu **opazovanja**.
- **Vrednotimo**
 - rezultate, učinke
 - proces, izvedbo
 - postopke.
- **Nevarnost** – prevelika subjektivnost in premajhna kritičnost.

Refleksija - premišljevanje, razglabljanje

- Refleksija je več kot spominjanje – je spominjanje z analizo.
- V procesu refleksije se spominjamo dejavnosti, dogodkov, izkušenj ter jih analiziramo, presojava in ocenjujemo.
- V procesu refleksije kritično razmišljamo o svojih čustvih in občutkih ter ravnanjih.
- V procesu refleksije se porajajo ideje za nadaljnje delo.

Primer refleksije 1

“ V letošnjem decembru smo organizirali srečanje s starši z lutkovno predstavo in obdaritvijo, obiskom Dedka mraza in obdarovanja po skupinah. Prisotnost je bila nepričakovano visoka. Ob posredovanju lutkovne predstave pa smo bile izvajalke kot strokovni delavci razočarane nad odnosom staršev in obnašanjem določenih otrok med predstavo. Pričakovale smo, da bodo imeli starši nadzor nad svojimi otroki, ti pa so prepustili nekatere otroke kar samim sebi.

Glede smernic za naslednji tematski sklop - izhajala bom iz otrokom bližnje in znane okolice, spoznavali bi življenje pozimi in se tudi razvedrili na snegu. “

Primer refleksije 2

- ...”Dva izmed otrok se nista želela udeležiti igre, ampak sta nas le opazovala”.
- ...”In za vnaprej – posvetila se bom otrokoma, ki nista želela sodelovati v igrah. Želja otrok je bila tudi, da smo igrice večkrat ponavljali. Glede na interes pa jih bomo v obliki sprostivnih dejavnosti izvajali še naprej.”